

Jaume Carné ressenya dos nous llibres sobre Barcelona, de Manuel de Solà-Morales i Giacomo Delbene ● Miquel Jurado entrevista la cantant de tangos Elba Picó ● Xavier Monteys analitza l'obra d'instal·lació d'ascensors a la façana d'uns edificis de Trinitat Vella

QUADERN

EL PAÍS

Número 1.254, dijous 10 de abril de 2008

Q

Fluvialització

AGUSTÍ FANCELLI

Segre? Roine? Catalunya, vénen ganes de cridar aquests dies de desunió davant la sequera, tot evocant la consigna surrealista de Cambó. Qui ens ho havia de dir que la política de casa nostra es fluvialitzaria un dia. Doncs aquí ho tenim: segristes contra roinistes. En l'aiguabarreig permanent en el qual vivim, treure'n l'aigua clara resulta una tasca feixuga. Vejam. Teòricament, els segristes haurien de ser els de Convergència i Unió, atesa la catalanitat impecable d'aquest riu que, si bé neix a França —ningú és perfecte—, de seguida se'n va cap a un territori especialment grat a la llopada nacionalista com és la Cerdanya. Doncs bé, resulta que aquesta gent són roinistes de vella data, partidaris de portar aigua a Barcelona d'un riu de catalanitat més que dubtosa: neix al massís suís del Furkpass i després de formar el llac Lemán se'n va cap a França, on passa per Lyon i Avinyó i desemboca a Port-Saint-Louis, a pocs kilòmetres de Marsella. Durant aquest trajecte, de 812 kilòmetres, referma la seva francofolia incommovible refrigerant ben bé tres plantes nuclears: Pierrelatte, Tricastin i Cruas. Més gavatxo, impossible.

En canvi, l'opció localista, la del Segre, és defensada per la Generalitat, formada per unes esquerres que del cosmopolitisme n'han fet sempre bandera. Totes les esquerres? No. Un cop més, Esquerra Republicana neda contra el *mainstream* del tripartit i no està gens d'acord amb què es toqui una sola gota del Segre, encara que guardi la roba per no aprofundir les crisis, tant la seva interna com la del Govern del qual encara forma part. Un Govern que, per si no en tingués prou, ha vist com se li formava al buc una segona via d'aigua —bastant més amenaçadora que la republicana—, deguda als importants cabals aportats per Rodríguez Zapatero a la causa roinista durant les passades sessions d'investidura. D'això se'n diu una autèntica pinça fluvial. Però finalment això calia esperar-s'ho del PSOE, un partit refundat a Suresnes el 1974. Cal dir que Suresnes és un port important del Sena, a l'altra banda del Bois de Boulogne, comunicat amb Port-Saint-Louis per mitjà del potent *réseau* d'aigües interiors franceses. De manera que els segristes ho tenen ben negre davant els roinistes en crecuda.

Libres

Les engrunes del pastís

Els petits segells busquen les esclatxes de l'oligopoli de l'edició en català amb fórmules casolanes i amb incursions al món digital

GERARD BAGUÉ

Com més grosses i voraces són les queixalades del gegant editorial Grup 62 i els seus competidors per cruspir-se el pastís editorial català, més aprofitables i saboroses són també les engrunes que deixen al plat. Aquesta és l'optimista teoria de les petites editorials que han sorgit a l'ombra amenaçadora, gairebé monopolista, de l'aliança entre Edicions 62, Enciclopèdia Catalana i Planeta. Entre les armes d'aquests agosarats, potser insensats, nous editors en destaquen un estricta control de costos, fórmules empresarials casolanes,

l'especialització temàtica, l'atenció al detall, la qualitat de les seves traduccions i, en alguns casos, l'edició digital.

La modèstia dels plantejaments empresarials d'editorials com Adesiara, Accent o Fragmenta, amb poc menys d'un any de vida, no està renyida amb la fermesa dels seus plantejaments editorials, entre els quals en destaca la recerca de la qualitat per a un públic exigent i d'un bon nivell cultural.

Jordi Raventós va deixar l'any passat la seva feina de corrector i traductor per la col·lecció de clàssics Bernat Metge per fer realitat el seu somni de fundar una editorial. El seu segell,

Adesiara, ha obert una via poc explorada que —no ens enganyem— no desperta grans entusiasmes: la publicació de clàssics grecs i llatins en format de butxaca i edició bilingüe.

De moment, però, la bona resposta del públic els anima a continuar endavant. Adesiara preveu treure al mercat 10 o 12 títols anuals amb tiratges d'entre 800 i 1.500 exemplars. Les quatre persones que treballen a temps parcial per a l'editorial ho fan des de casa, connectats amb xarxa. Entre els autors clàssics traduïts per aquesta editorial hi ha Petrarca, Daniel Defoe o Oscar Wilde.

Passa a la pàgina 2

Les engrunes del pastís editorial

Ve de la primera pàgina

Raventós admet que va tenir una sorpresa quan va descobrir que entre els grans autors de primera línia no n'hi havia ni un 10% traduït al català. La segona sorpresa ha estat més recent. Ha vingut quan ha aconseguit vendre 800 exemplars d'un llibre de Petrarca. "Sembla gairebé un miracle", diu Raventós.

En l'exploració dels clàssics del pensament i la literatura universal, l'editorial Adesiara ha coincidit amb la gironina Accent Editorial. El jove editor gironí Oriol Ponsatí-Murlà està convençut que queda molt camp per córrer en aquest àmbit. "Si volem ser una cultura normal, hem de tenir traduccions de tots els clàssics. I no deixa de ser simptomàtic que dues editorials hàgim detectat alhora aquesta mancança", explica.

L'editor gironí pensa que cal traduir més títols de referència i recuperar obres que tenen una traducció pre-fabriana o poc fiable. "Nosaltres som domèstics, casolans, artesanals. El Grup 62 no editarà un títol que pot vendre uns 500 exemplars, mentre que nosaltres sí. Si un bon llibre només interessa a 400 o 500 lectors, no tenen dret a llegir-lo?", es pregunta retòricament.

L'evolució tècnica de l'edició digital permet a aquesta editorial

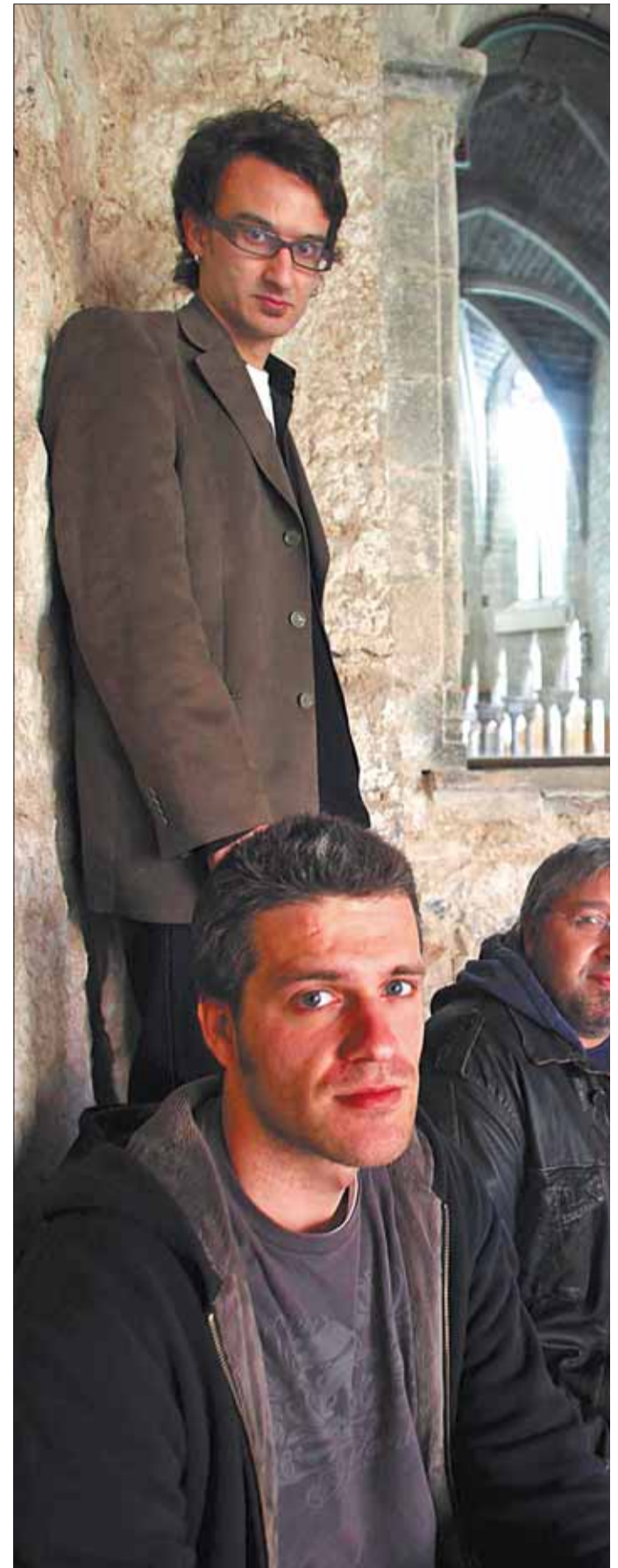
Gràcies als petits segells, fins i tot els que parlen amazic tindran un llibre en la seva llengua per Sant Jordi

L'edició digital ha provocat l'aparició d'empreses sense cap experiència al sector del llibre

treure al mercat tiratges petits que es poden anar incrementant a mesura que el llibre es va venent a les llibreries. Des de fa un any i mig, la impressió d'un llibre de text digital no difereix gairebé gens de la d'un llibre tradicional d'impremta. "Els guanys són petits, d'acord, però les inversions també, cosa que no ens obliga a córrer riscos", explica Ponsatí-Murlà.

A tall d'exemple, es pot explicar el finançament de *Sol cec*, un llibre de poemes en edició bilingüe amazic-català escrit per Salem Zenia, un escriptor acollit al programa Escriptor Refugiat del PEN català. El llibre incorpora un CD bilingüe amb els poemes recitats que ha pagat el PEN club, la traducció rebrà una subvenció de la Institució de les Lletres Catalanes i Accent Editorial també confia rebre'n una altra com a obra d'especial interès cultural. L'editorial farà les paus si aconsegueix vendre'n uns 250 exemplars. "Algú ens dirà rucs per treballar amb marges tan curts, però em sembla una bona idea que els molts parlants d'amazic que viuen a Catalunya puguin tenir un llibre en la seva llengua per Sant Jordi", explica l'editor gironí.

Arribats a aquest punt de

l'edició digital, hi ha alguns editors que estan preocupats per l'aparició d'empreses que s'autoanomenen editorials però que en realitat només editen tirades molt curtes dels llibres pagats pels seus autors. Es tracta d'empreses que s'alimenten de la il·lusió de veure un llibre imprès, però que no apliquen criteris qualitatius. A més de no revisar amb cura, no tenen una bona distribució. Ponsatí-Murlà explica que aquesta mena d'editors podrien tenir els dies comptats, perquè actualment ja hi ha pàgines web que a partir d'un text, i després de pagar amb targeta de crèdit el nombre d'exemplars requerits, t'envien a casa els llibres amb un aspecte perfectament professional. Entre les més conegudes a nivell internacional destaca la pàgina lulu.com, però ja anuncia la seva aparició a Espanya per aquest mes bubok.com.

► **Tripijocs i imaginació.** Lluís Pagès, editor de l'editorial lleidatana Pagès i president de l'Associació d'Editors en Llengua Cata-

lana, aclareix, d'entrada, que el sol fet d'editar en català ja és "un risc total". Pagès explica que en el món dels petits editors hi ha molt voluntarisme i amor a la cultura. El que sembla evident és que les editorials estan creixent. Cinc anys enrere, l'associació tenia uns 50 editors, mentre que ara supera el centenar. En la seva

imaginatives que, evidentment, no responen a un model normal".

En el cas d'Accent Editorial, el projecte neix en el si d'una altra editorial, Documenta Universitària, a l'edifici de lletres de la Universitat de Girona. Altres, com Adesiara o Fragmenta, treballen des de cases particulars.

L'Associació d'Editors en Llengua catalana ha doblat en cinc anys el seu nombre d'associats i ha passat dels 50 que tenia a superar el centenar

opinió, si molts d'aquests petits editors portessin una comptabilitat real, sumant-hi els costos d'un local, de llum o de la dedicació del personal, s'adonarien que hi guanyen una misèria o que hi perden diners. Ponsatí-Murlà admet aquesta visió, però no s'està d'advertir que "tothom fa els seus tripijocs i troba solucions

Les subvencions i tota mena d'ajudes institucionals acaben de completar les variades vies de finançament d'aquests llibres.

L'Associació d'Editors està debatent actualment una sèrie d'estratègies que permetin donar un nou impuls a la llengua i incrementar el nombre de lectors en català. "Sabem que hi ha un mi-

lió de lectors als quals els és igual llegir un llibre en català o en castellà. Es tracta de captar-los per la nostra llengua, per això estem pensant en campanyes de conscienciació, propaganda o eslogans que ens puguin ajudar", explica Pagès.

L'any passat, un estudi de l'associació ja va constatar que la presència dels llibres catalans als aparadors de les llibreries era molt minsa i que arribava a una minorització d'escàndol a les grans superfícies o als quioscos de les estacions o els aeroports.

Ernest Folch, l'editor que havia estat cridat per dirigir el Grup 62 i que actualment dirigeix la puixant editorial Ara Llibres, vol deixar molt clar que "ser petit no vol dir ser *amateur*", tot i que augura poc futur a totes aquestes petites empreses on l'editor és qui carrega llibres amunt i avall, porta els comptes i truca els periodistes en les campanyes de promoció: "Suposo que hi haurà un efecte corrector i qui no inverteixi i professionalitzi la cadena editorial ho tindrà molt difícil".

Les engrunes del pastís editorial

A la pàgina anterior, els editors de Viena Isabel Monsó i Enric Viladot; a dalt, Josep Alcaraz, Xavier Bou i Oriol Ponsatí, d'Accent Editorial; i a la fotografia de la dreta, Inés Castel-Branco i Ignasi Moreta, del segell Fragmenta Editorial, amb alguns dels seus títols publicats sobre la taula. / MARCEL·LÍ SÁENZ / PERE DURAN

Una 'canibalització' que obre la gana

G. B. L'editor Ernest Folch té molt clar que totes les cries d'alerta al perill de monopoli i uniformització del mercat que va provocar la concentració editorial del Grup 62, a mitjans del 2006, no s'han pogut demostrar en la pràctica. "El que ha fet el grup es canibalitzar-se a si mateix i això ha afavorit la resta d'editorials", explica Folch. Segons l'editor i propietari d'Ara Llibres, mai no hi havia hagut tanta diversitat editorial ni tantes editorials petites amb presència als mitjans de comunicació. L'editor creu que el

Grup 62 està actuant "amb humilitat i respecte" i que, a diferència del que alguns pronosticaven, "no ha aixafat a ningú" ni ha suposat un element negatiu al panorama editorial. Ara bé, creu que cal seguir vigilant per tal que no es produeixin monopolis als premis literaris o als punts de venda.

Enric Viladot, editor de Viena, expressa una visió diferent de la creació del gegant editorial: "Em fa una certa pena que el panorama literari català hagi quedat en mans de Planeta". Segons Viladot, Enciclopèdia Catalana no

s'hauria d'haver integrat mai en aquest grup i només ho va fer a demanda de la Generalitat per fer de contrapès polític. L'editor de Viena és de l'opinió que, a la llarga, "tot s'ho quedarà Planeta".

Lluís Pagès considera negatiu el procés de desideologització que molts van voler veure en aquesta fusió: "Potser abans hi havia una editorial més marcadament catalanista i ara això ha quedat esborrat en un grup que sembla que vol anar a fer negoci i no s'està de punyetes", reflexiona l'editor de Pagès. El també president de l'As-

sociació d'Editors explica que els petits editors, a més de voler fer negoci, pensen que "serveixen al país".

Per Oriol Ponsatí-Murlà, el fet que les empreses que integren el Grup 62 puguin tenir vinculacions amb mitjans ideològicament tan diferents com l'*Avui* o *La Razón* demostra que són els criteris econòmics els que marquen la pauta. "Si veuen que poden guanyar diners venent llibres en català, s'hi fiquen, i això ha de ser una bona notícia", conclou l'editor gironí. El mateix parer expressa Ernest Folch, que remarca que la

relació del lector amb la llengua catalana "ja no és ideològica, militant, fins i tot desesperada, sinó molt natural". És un procés que prové de la maduresa del mercat, però en cap cas atribuïble, segons Folch, a l'aparició del Grup 62. L'editor va més enllà i assegura: "els lectors en català viuen el millor moment en tota la seva història". El gran nombre de traduccions, la competència amb el castellà, l'aparició de noves editorials i el creixement del mercat (sobretot dels grans èxits) són factors positius que cal tenir molt en compte.

cobrien les grans editorials literàries.

Amb la nova col·lecció l'editorial busca també obtenir un cert pedigrí. "Sembla que si no tens una col·lecció de literatura no estàs al mercat literari i els suplementos dels diaris no et fan cas. Nosaltres havíem tret 115 títols de poesia i no estàvem al panorama literari", explica.

Viladot, que dirigeix l'editorial al costat d'Isabel Monsó, està convençut que les editorials petites i mitjanes poden cuidar més el producte i mimar més l'autor. "És com la diferència que hi ha entre uns grans magatzems i una botiga de barri", exemplifica.

Aquesta editorial intenta crear un vincle de confiança i amistat amb els seus autors, per evitar que, en cas de tenir un gran èxit, una editorial més grossa es pugui endur el seu escriptor. L'editor Lluís Pagès explica que la fuga de talents cap a editorials més grans resulta gairebé inevitable i que a ells els ha passat més d'un cop. Hi ha forces

editorials que inclouen en els contractes una clàusula on els seus autors es comprometen a oferir a la mateixa editorial la propera obra.

Això els assegura que la inversió per fer conèixer un nou autor no caurà després a mans d'un altre. Aquesta estratègia, però, sembla més pròpia de

"És com la diferència que hi ha entre uns grans magatzems i una botiga de barri", diu l'editor Enric Viladot sobre la comparació entre grans i petits segells

grans editorials que de petits francitadors de l'edició.

► **L'especialització.** Una altra de les vies que té una editorial petita per treure el cap en el mercat català és l'especialització. És el cas de Fragmenta, una editorial dedicada als "llibres de religió no religiosos" que porten Ig-

nasí Moreta i la seva esposa des del seu domicili particular. Ells mateixos corregeixen, maqueten i dissenyen portades.

La repercussió que han tingut a la premsa alguns dels seus llibres —el darrer, *Monges*, es va presentar recentment— i el nivell de vendes els fa ser molt optimistes. "Mentre el confesio-

nalisme i el compliment dels ritus religiosos baixa a les nostres societats, hi ha un creixent interès per les religions com a fenomen", explica Moreta.

Els llibres de Fragmenta, pulcrament editats, volen evitar caure en dos extrems perillosos de les obres al voltant del fet religiós: rebutgen l'acostament al

magisteri de l'autoritat eclesiàstica, però també el sensacionalisme banalitzador que ha aconseguit en els darrers anys un gran nombre de best-sellers.

Jordi Raventós, d'Adesiara, és dels que opina que la concentració editorial acabarà beneficiant les petites editorials i que s'ha de veure el futur amb optimisme. Des de la seva feina de traductor per a editorials importants, que no pot deixar de moment, Raventós s'ha adonat que n'hi ha que "van a toc de pito, amb l'ull posat al compte de resultats".

En alguns casos, aquest editor-corrector també ha sofert pressions per enllestir les feines per a grans editorials, alhora que reconeix que ha vist fer "autèntiques bestieses" per tal que una editorial pugui arribar a temps a la data d'una subvenció o de l'estrena de la pel·lícula en què es basa en el llibre. "Quan els grans grups volen reduir costos, el primer que rep és el corrector", lamenta Raventós amb la raó que dóna l'experiència.